

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 14. септембар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 37

Храмовна слава у Печују

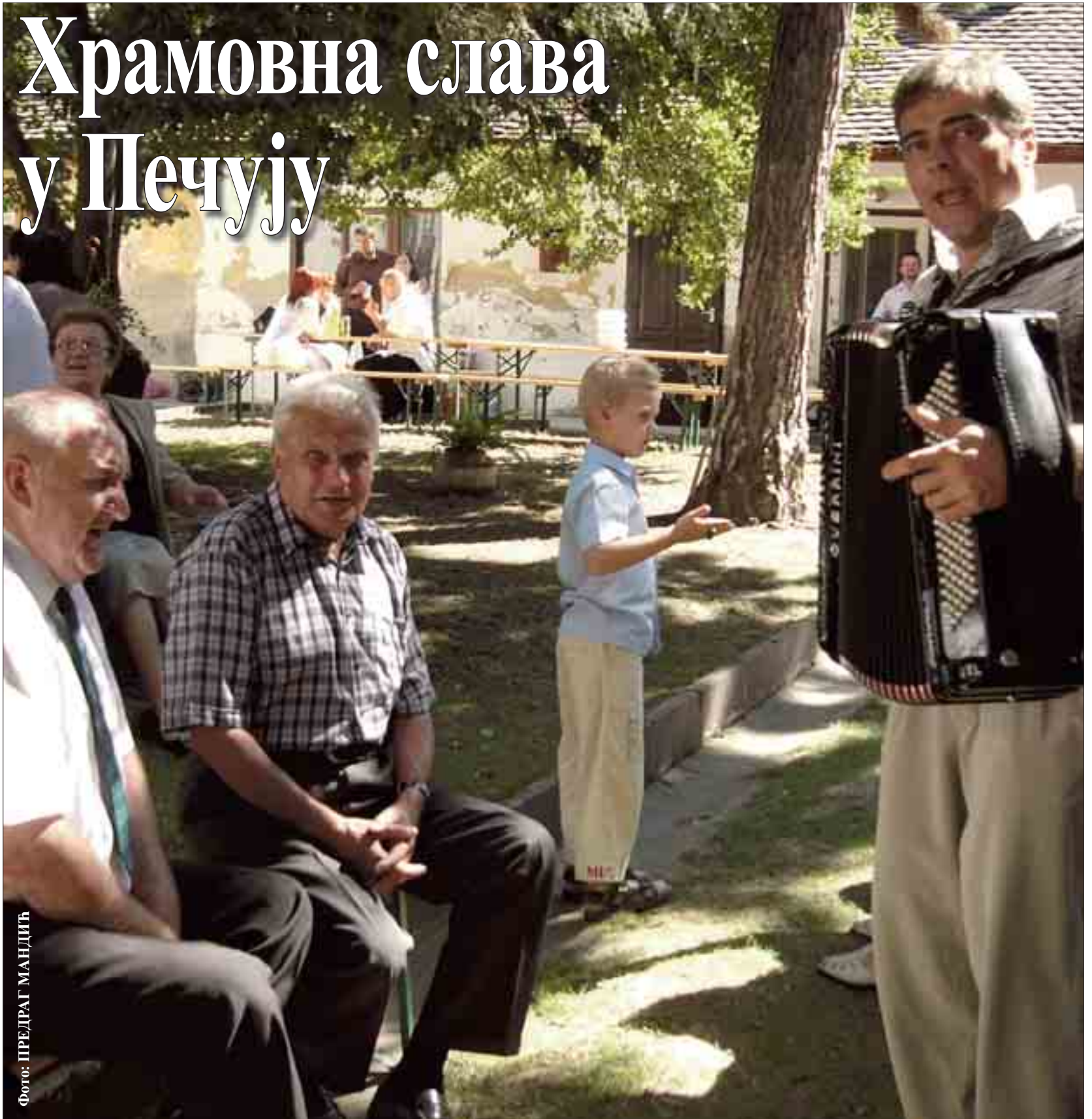


Фото: ПРЕДРАГ МАНДИЋ

Почетак нове школске године у Поморишју

И у Поморишју је отпочела нова 2006/2007. школска година: Ђаци су морали да прихвате сурову чињеницу да је лето окончано, следе свакодневне бриге, дружење са књигама, уџбеницима па и оценама. Нова школска година – нова надања, нова очекивања. Међутим, поред оптимизма наших проsvетара, ту и тамо приметне су и почетне потешкоће, проблеми. Следи преглед стања у нашим образовним установама на југу Мађарске где се одвија настава српског језика.

У **Батањи** лето је протекло радно. У појединим разредима месне Српске основне школе извршено је лакирање паркета, фарбање просторија а није изостала ни измена прозора. Свечано отварање нове школске године одржано је 31. августа. Том приликом, у организацији учитељице Станиславе Гајић и наставнице Снежане Ковачевић, приређен је кратак пригодни програм након којег се поздравним речима окупљеним ученицима и њиховим родитељима обратила Вера Пејић-Сатор, директорка месне Српске основне школе и забавишта. Она је у свом поздравном говору изразила наду да су се сви током лета одморили па баш зато у новој школској години успешно ће пребродити све препреке, што ће се одразити и у постизању резултата, успеха у учењу, спорту, уметности и другим видовима рада. Директорка наше образовне установе у Батањи говорила је о персоналном саставу педагошког колектива у којем су и хоно-

рарци који ће предавати биологију, хемију, и физику а посебно је поздравила Ђаке-прваке, њих шесторицу, које ће да предводе учитељице Станислава Гајић и Ката Силађи. Све у свему, Батањци се надају да ће прихваћеним педагошким програмом, са гостујућим професорима из Србије и 57 ученика успешно окончати 2006/2007. школску годину коју ће красити и једна традиционална приредба: ради се о такмичењу у казивању прозе и поезије у оквиру Сабора српске културе у Мађарској које ће се одржати 4. октобра. Што се тиче забавишта, Батањци се заиста могу поносити, наиме, чак 32 малишана се налази у овој нашој образовној установи.

И у **Десци** лето је протекло радно, наиме, и у месној Српској основној школи извршено је фарбање, једино за лакирање пода није остало средстава, но, учитељица Душица Зорић се нада да ће крајем 2006/2007. школске године и овај посао бити урађен. У овдашњу нашу образовну институцију уписало се четворо ђака-првака (њихово језичко знање је различито), у 2. разред два ученика, у 3. једна ученица а и у 4. разреду једна ученица ће похађати наставу српског језика. Ученица 4. разреда имаће, нажалост, у односу на прошлу годину, мањи број часова на српском језику: уместо четири, три. Она ће долазити и на ликовно, односно, музичко васпитање. У вишим разредима српски језик ће предавати наставник Јован Јанчкић. Иначе, већ на самом старту нове

школске године искрсле су потешкоће: нити из Будимпеште, нити из Србије српски уџбеници нису пристигли, па ће педагози користити старија издања која ће бити допуњена додатним материјалима.

У **Новом Сентивану** десеторо ученика ће похађати наставу српског језика за коју је одговорна наставница Дајана Ђукин-Евис. Она није наручила нове уџбенике, будући да се при свом раду ослања на књигу Јелице Марковић „Српски за странце”, осим тога, све што јој је потребно фотокопира а ту су и остали додатни помоћни материјали Креативног центра из Београда. Језичко знање деце је различито, но, наставница српског језика се нада да ће у оквиру недељних пет часова успети да усвоје и реализују зацртане циљеве у образовно-наставном плану. При томе, неће заоставити ни сакупљачки рад, проширивање етнографске грађе која се налази у месном парохијском дому.

Можда у најтежој ситуацији налази се Фрањо Колар, наставник српског језика у **Чанаду**. У чанадској Основној школи двадесет деветоро ученика учи српски језик а настава се одвија у спојеним разредима, у трима групама. Језичко знање деце је слабије па баш зато улажу се огромни напори како би деца постигла један одређен, задовољавајући ниво знања српског језика. Уџбеници су, на срећу, пристигли па се већ кренуло са радом, што се не односи на месно Забавиште где

је такође Фрањо Колар одговоран за занимања на српском језику. Будући да је обнова Дечјег вртића тек приведена крају, сад ће се кренути са практичним радом при којем наставник српског језика рачуна на петнаест малишана. У вези са Чанадом ваља још истаћи да ће он бити 29. септембра домаћин Сустрета ученика основних школа у Поморишју где се предаје српски језик: домаћини жељно очекују Сентиванце, Сегединце, Дешчане и Батањце.

У **Сегедину**, у Основној школи у Беке улици, где ће се тек крајем септембра кренути са наставом српског језика, директор Жолт Месарош са својим сарадницима свакодневно очекује родитеље и ђаке који се интересују за српски језик. Постоје реални изгледи да ће две језичке лабораторије и ове године бити препуне деце: у једној ће са њима радити наставница Елизабета Рагонцаи, док ће средњошколци припасти госпођи Беатрикс Тот.

И у сегединском Забавишту у Риго улици све је живнуло па тако и у кругу сегединске српске забавишне групе коју предводи забавиљка Наталија Дукић-Стантић. Током последњих година број малишана у нашој групи увек надмашује очаравујућу цифру од двадесет полазника а тако је то и сада у новој школској години што само потврђује онај квалитетан рад који се врши у овој образовној установи.

Дакле, и у Поморишју је отпочела нова 2006/2007. школска година која ће, надајмо се, у свим нашим образовним институцијама бити успешна и ефикасна.

Предраг Мандић

У Печују прослављена храмовна слава

Српски православни верници у Печују и ове године на достојан начин су прославили своју храмовну славу „Преподобног Симеона Столпника”. Печујцима су се 10. септембра у празновању патрона светиње прикључили и Срби из Виљана, Удвара, Мохача, Сантова, Шумберка, Шиклоша, Пантелије, Калаза, Будимпеште, штавише, на позив месног Црквено-општинског одбора, Печујско-барањског српског удружења и Самоуправе Срба у Печују, на црквену славу допutoвали су и чланови новосадског Хора „Св. Стефан Дечански” како би својим појањем улепшали преподневну свету литургију а затим одржали и хуманитарни концерт.

Свету литургију, иначе, служили су јереј Јован Бибић, парох сантовачки и јереј Радован Савић, парох мохачки који је уједно одржао и свечану славску беседу. Он је своју проповед отпочео следећим речима: „Синови Божјег царства славе и ове године славу капеле која је намењена имену и спомену св. Симеона Столпника. Како крсна слава чини радост домаћину и целој породици, утолико је већа радост кад слави једна цела црквена општина.”

У наставку своје беседе, о. Савић говорио је о животу и делу Преподобног Симеона Столпника а проповед је привео крају следећим об-

раћањем: „По узору на св. Симеона Столпника живите и радите онако како је по вољи Бога који нас створи, радите онако како је по вољи Спаса нашег Исуса Христа који издахну за нас јер само тако ћемо бити верно стадо свом пастиру. Честитам данашњу славу ове свете капеле свима који састављају црквену општину, њиховом духовном пастиру пречасном о. Предрагу и молим преблагот Господа да закрили отацтво наше својим небеским окриљем и благослови овај добри и побожни народ који му се смерно приклања.”

По окончању свете литургије уследило је резање славског колача и благосиљање кољива. Кумови овогодишње славе били су Живко и Душан Грошић који су за следећу годину кумство предали Миодрагу Баборцу.

Свечане тренутке јереј Предраг Хајдуковић, парох печујски искористио је да се захвали кумовима славе, члановима Хора „Св. Стефан Дечански”, Печујско-барањском српском удружењу и Самоуправи Срба у Печују што су подржали успешну реализацију црквене славе а Стевану Попадићу, предузетнику на превозу велелепних икона које су већ постављене у печујској капели. Ради се о радovima г. Горана Јанићијевића, иконописца, професора

Ликовне академије при Теолошком факултету СПЦ.

Преостало је још један чин а то је освећење спомен-плоче блаженопочившег јереја Светозара С. Ластиха, оснивача Печујске српске православне црквене општине: и ове године полагањем венца њега су се присетили потомци, пре свега, деца и унучад.



Окретање славског колача у Печују

Уследила је затим трпеза љубави приликом које су сви гости угошћени од стране Печујаца а у порти светиње за тили час зачула се песма и музика: засвирао је, у крљем саставу, Оркестар „Весели Удварци”, штавише, повело се и коло.

Славско весеље потрајало је до 15 часова када је у римокатоличкој цркви „Belvárosi” одржан незаборавни једносатни хуманитарни концерт Хора „Св. Стефан Дечански”. Поменути састав предвођен хоровођом Тамаром Петивијевић одушевио је публику репертоаром који је садржао византијску, грчку и српску духовну музику, литургијско појање у којој програм су гости из Новог Сада уврстили и једну нумеру на латинском како би указали част и поштовање римокатоличкој светињи и домаћину опату Палу Келеу.

Приход са хуманитарног концерта, иначе, биће намењен изградњи црквено-уметничке збирке у Печују а што се тиче прославе храмовне славе, слободно се може рећи да је Преподобни Симеон Столпник, заштитник печујске српске православне капеле и ове године достојно обе-

П. М.

Споразум о братимљењу између Пала и Помаза



Потписивање споразума о братимљењу Пала и Помаза

На иницијативу Бранимира Мандића амбасадора Босне и Херцеговине у Будимпешти, градоначелници града Пале у Босни у Херцеговини и самоуправе града Помаза Слободан Савић и Атанас Голуб су у име свог становништва и представничких тела ступили у савез братимљења. Обавезали су се да ће сарадњу пријатељског и братског савеза заједничким снагама реализовати. Из тих разлога и са следећим циљевима, самоуправа оба града је изјавила дизање сарадње на ниво званичног братимљења. Циљеви ове сарадње су: састанци цивилних организација и приватних лица, сарадња у области економије, културе, спорта, заштите околине и комуникације, успостављање туристичких веза, сачување мира и пријатељства између народа.

Њихова највећа жеља је да се уч-

врсти савез преко спајања и одржавања личних пријатељстава, помажући се обострано и преко подршке становништва, односно ојачавања веза српских заједница у Мађарској и Босни и Херцеговини.

Споразум је потписан, 28. августа 2006. године, на дан када је обележена крсна слава општине Пале, Успење Пресвете Богородице, у народу познате Велике Госпојине, приликом које је градоначелник града Помаза, и у име српске самоуправе у Помазу коју је заступао Драган Симић, поздравивши мештане представивши статус Срба у Мађарској и тренутне потешкоће приликом избора, и у знак ове сарадње предао поклоне попут грба града Помаза и стаклену флашу на којој је била угравирана српска помашка црква.

Петар Михли

Српска школа у Будимпешти

„Битка за уџбенике“

Српско забавиште основну школу и гимназију ове године (као што смо то на страницама нашег листа већ писали) похађају нешто више од две стотине ђака из целе Мађарске и више градова наше матице. Готово у целости попуњени су и капацитети ђачког дома, што значи да постојесви услови да се пуном снагом прионе на стицање нових знања.

Ове године ступила је нова уредба о набавци уџбеника. То значи да књиге на српском језику које су штампане у Мађарској, не могу да се купе у књижари, већ могу само да се позајме из школске библиотеке. Издавач је, наиме, због нерентабилности ових издања, одлучио да их по економској цени прода мањинским школама. Уџбенике по цени од девет до 17 хиљада форинти по комаду, ученик на крају године треба да врати, како би могле да их користе и наредне две генерације.

Одредба се односи само на народ-

носне институције, а њена примена аутоматски их ставља у неравоправан положај. Радиће се на основу чак четири различита програма, а наши ученици, који школовање желе да наставе у српској гимназији не треба да полагају пријемни испит. У 13. разред уписано је шест ђака. Што се тиче просветних радника, за њих је број обавезних часова повећан, док је гостујућим професорима статус у потпуности регулисан. Колегијум је испуњен готово до последњег места и ове године представљаће дом за готово половину полазника наше школе.

Ових дана очекује се и већ одавно наручени контингент књига из Србије, што све заједно неће решити дугогодишње проблеме са уџбеницима за које је школа најмање крива. Многи од запослених овде кажу, научили смо да са тим живимо. Питање је докле?

С. М.

Традиционално окупљање Срба из Сентандреје и околине

На Старој води

На древном ходочасном месту Срба, смешетеном наомак Сентандреје и ове године окупили су се наши људи, како би се подсетили прошлости и у нетакнутој природи сентандрејског Сканзена поклонили сенима својих предака. На Стару воду Срби су од давнина излазили поводом славе Саборне цркве, Успења пресвете Богородице, односно, Велике Госпојине. Ове године учињено је то 3. септембра, а по заиста лепом времену на пропланку поред старог извора окупио се леп број припадника српске заједнице из околних насеља.

Вечерње са освећењем извора служио је о. Војислав Галић, а била је то прилика да се присутни подсети легенде о патријарху Арсенију III

Чарнојевићу, који је на то место долазио како би у хладу столетног дрвећа и уз шум изворске воде пронашао духовни мир. Чесму су како наводе историјски извори саградили сентандрејски трговци у XVIII веку, а по својој лековитости вода је била чувена надалеко, што значи да су овамо по њу долазили чак из Пеште и других, у односу на Сентандреју у то време удаљених крајева.

Што се ове године тиче, после богослужења било је прилике да се распали роштиљ, а затим уз добар залагај, чашу вина, пријатну музику и у добром расположењу проведе наредних неколико сати до првог мрака.

С. М.

Школска година започела и у Ловри

Пуно уџбеника, мало ђака

Школско звоно првог септембра огласило се и у Српској основној школи у Ловри. Ове године ђака првака најжалост неће бити, у други разред уписано је петоро малишана, а у трећи и четврти по један.

Сви ученици су из Ловре, а ниво језичког знања прилично је различит. Са њима ће током школске године радити учитељице Софија Иванов и Јелена Вукајловић-Краус, што значи да ће деца бити под стручним надзором не само пре подне, него и у поподневној настави.

Све поручене књиге ових дана стигле су у Ловру, а наша школа и што се тиче свих осталих наставних помагала, у потпуности је опремљена. Ових дана, како нам је потврдила г-ђа Вукајловић-Краус, убрзано се ради на припремама за учешће на међународној манифестацији „Радост Европе“, која ће се од 30. сеп-

тембра до 6. октобра одржати у Београду.

За ову прилику 14 ученика од другог до осмог разреда (петоро из Чипа и деветоро из Ловре), припремају играказ на мађарском језику под насловом „Сеоски вашар“. Што се тиче финансирања школе ова година за управу села биће изузетно нерентабилна, рекао је у краћој изјави за наш лист, начелник места, Љубомир Алексов. То значи да је за укупно функционисање у 2005/2006. години потребно око 20 милиона форинти, од те своте нормативне дотације представљају половину, путем конкурса набављено је нешто више од пет милиона форинти, док остатак треба да набави село. С обзиром да буџет Ловре на годишњем нивоу износи 50 милиона форинти, одржавање забавишта и школе сваке године све је теже и теже.

С. М.

Обнавља се Текелијанум

Праве се собе за смештај студената

Захваљујући финансијској помоћи Владе Аутономне покрајине Војводине у износу од 150 хиљада евра, урученој током овог пролећа, радови на обнови трећег и четвртог спрата бившег Текелијиног завода у пуном су јеку. Како је предвиђено, из ове суме, моћи ће у потпуности да се рестаурира и опреми простор за привремени смештај педесетак гостију. Пројекат се реализује на основу идејног плана архитекте Пала Гетингера, а у другој етапи обновиће се први и други спрат, предвиђен за трајни смештај

тридесетак студената. За њих ће бити оспособљене комфорне двокреветне собе са купатилом.

За рестаурацију великог феојера и свечане сале биће потребно око 130 хиљада евра, а у Епархији будимској очекују да ће војвођанска Влада новац преупутити до краја ове године. Збога кашњења на самом почетку, ради прибављања неопходних грађевинских радова и завршетак радова, предвиђен током ове јесени, пролонгиран је за још неко време.

С. М.

Српска кошарка на светским првенствима до Јапана

Са пет златних медаља – најуспешнији на свету

На тек минуло светско првенство у Јапану, још увек под називом СЦГ, наша репрезентација отишла је као званични првак планете. Последњи, у низу неуспеха, само су логичан наставак свега што се дешавало са државом која је са пет златних медаља, три сребрне и две бронзане, званично најуспешнија репрезентација на светским првенствима.

Управо је тренутак да подсетимо на све те успехе, али и чињеницу, да су политичка догађања, деценијама, имала снажан и неизбежан утицај на свеукупна дешавања, па и на кошарку. Тако смо медаље освајали под неколико назива, али присетимо се оних најблиставијих, где су играчи из Србије увек имали главну реч:

Као СФРЈ освојили смо три злата. Почело је 1970. године у Љубљани, када је освојено прво злато. На другу златну медаљу чекали смо осам година – Манила, Филипини и уједно најаву супериорност наше школе кошарке. Већ у Аргентини 1990. трећа златна медаља за СФРЈ.

О томе које и до тада крчио пут до успеха показало се у Атини 1998. када су наши кошаркаши надмоћно, после распада СФРЈ, периода санкција и изолације, стали на највише постоље, али сада као СР Југославија. Још блиставији успех поновљен је четири године касније у Индијанополису (САД), када су плави први пут, и то на њиховом терену, златну медаљу украсили победом, над, до тада, неприкосновеним домаћинима, састављеним од мега звезда НБА лиге.

У Јапану је одржано петнаесто светско првенство. Од претходних четрнаест наша репрезентација је учествовала на дванаест. Прво наше учешће у Аргентини завршили смо на последњем, а четрнаесто у Индијанополису на првом месту. Ризница освојених медаља сигурно би била још богатија, али...

Није нас било у Чилеу 1959. године и због санкција 1994. године у Торонту, дванаестом шампионату који је требало да се одржи у Београду, али нам је улога домаћина одузета. Тиме, готово сасвим извесно и још једна златна медаља, јер смо имали заиста најбољу репрезентацију на свету.

Дакле до врха смо кренули са дна. На први Светски шампионат 1950. отишли смо после одустајања Италије. За припреме је остало месец дана под руководством професора Боре Јовановића. Владимир Де дијер, председник Фискултурног савеза Југославије, само је саопштио Небојши Поповићу, два дана пре поласка на пут, да ће истовремено бити играч, капитен и тренер. Легендарни Поповић је ушао у историју светске кошарке, јер је на првој утакмици, против Перуа, постигао први кош првог светског првенства. Занимљиво је да је тренеру Јовановићу, одлазак у Аргентину спречила супруга.

Мада смо на другом Светском првенству у Рио де Женеиру, 1954. године освојили претпоследње, је-



Репрезентација Југославије из педесетих година. Стоје: тренер Хел, Соколовић, Станковић, Гец, Марјановић, Демшар, Поповић. Чуче: Калембер, Шапер, Енглер, Рокличер, Николић Годзић, Лоци

данаесто место, био је то наговештај да се рађа нова кошаркашка земља. На утакмици са Уругвајем, која је одлучивала о вишем пласману, буквално смо покрадени. Репрезентацију је водио легендарни професор Александар Николић. Сам крај дочекали смо са два поена предности и лоптом у поседу, а време напада није било ограничено. На нашој клупи се већ славимо да би нас записнички сто обавестио да је резултат нерешен!? Плави су одустали да направе скандал, али су остали, у најгорем случају, без шестог места.

Пласман на трећем Светском првенству у Чилеу 1959. године директна је последица политичких светских игара. Наши су то првенство ескивирали. Кинези су због учешћа Формозе (Тајван), бојкотовали такмичење придружили су се СССР, наравно и Бугарска. Титулу је освојио Бразил који је у финалу савладао Американце. Првенство је одржано поново у Јужној Америци, јер ни једна европска земља није хтела да се прихвати организације. Због изградње објеката првенство је каснило шест месеци.

Да је најаву нашег кошаркашког успона била са подлогом, потврдило је наше учешће на четвртом Светском првенству, поново у Рио де Жанеиро. Место првенства поново су одредиле политичке прилике. Наиме, Влада Филипина којој је било додељено првенство, одбила је да изда визе учесницима из социјалистичких земаља. Нашу екипу је предводио професор Николић. Плави су тада први пут победили репрезентације САД и СССР.

У Монтевидеу – Уругвај, 1967. године нашу репрезентацију предводио је тренер Ранко Жеравица. Тада смо већ важили за једног од најозбиљнијих фаворита за злато, али

Совјетски савез је био бољи у финалу. Нама је припало сребро. Већ после те утакмице наш су били спремни за реванш, на домаћем терену, 1970. у Љубљани.

Дочекали смо и злато 23. маја 1970. у љубљанском Тиволију, у финалној утакмици савладани су Американци 70:63. Југославија је била у кошаркашком трансу. Коначно, кошаркаши су постали понос државе и њени спортски хероји. Наредних десет година сва такмичења су била наша. Како је то тада приличило, златна медаља је дан касније поклоњена Јосипу Брозџу Титу. Примећено је да је изостао званичан државни протокол, што су кошаркаши сачували као свој манир.

Подмлађена репрезентација на седмом Светском првенству у Порторику, 1974. освојила је сребрну медаљу златног сјаја. У домовини су дочекани на аеродрому „Београд“ као „златни дечаци“. Испред нас су били СССР, а Американци су морали да се задовоље бронзом.

Нико никада није тако надмоћно освојио златну медаљу на Светском првенству као што су то наши кошаркаши предвођени професором Николићем учинили на осмом шампионату 1978. у Манили. Једноставно су побеђени сви противници, а финале са Совјетима било је за инфаркт. Навијачи су су успели да се пробију на аеродромску писту на дочеку љубимаца нације.

На деветом Светском првенству у Калију 1982. освојили смо бронзану медаљу. Дошло је до смене генерација, а тим је предводио Ранко Жеравица. Било је јасно да је пуковник Гомељски, поразом од Американца у групи, избегао финале са нама, да би касније у финалу Американаца и тако донео још једно злато за СССР.

На десето Светско првенство 1986. које је одржано у Мадриду, Американци први пут доводе свој заиста најбољи тим. Тако се победник знао и пре почетка. У борби са СССР наши су 57. секунди до краја водили са девет кошева разлике. Десило се чудо и ми смо побеђени.

По свим проценама на једанаестом Светском првенству у Буенос Ајресу 1990. Југославија је имала најбољи тим свих времена, предвођен Душаном Ивковићем. Освојили смо злато, али већ тада се више коментарисала слика када Дивац, у тренуцима слава на терену отима хулигану хрватску заставу и подиже југословенску.

У Торонту је насилно искључење наше репрезентације код свих оставило мучан спортски утисак. Међутим, на тринаестом шампионату у Атини – 1998. све је дошло на своје место. Наши су предвођени селектором Желјком Обрадовићем супериорно освојили злато, наш стратег је постао први човек који је светско злато освојио и као играч и као тренер репрезентације.

У Индијанополису на четрнаести шампионат света, нашу репрезентацију је повео Светислав Пешић. Не само да смо одбранили злато, већ смо, како су то неки новинари приметили „бомбардовали“ Америку, алудирајући на нашу победу над репрезентацијом САД коју су сви, пре првенства, видели са златном медаљом.

У Јапану смо, после низа неуспеха, скинути са светског престола. Међутим, стасавају нове генерације, што се овог лета могло видети. Уз њих, имамо и најбоље тренере у Европи. Пут ка новим медаљама требало би да иде преко Мадрида где нас већ идуће године очекује Европско првенство.

Мирко Половина

Олег Новковић, филмски редитељ

„Сутра ујутру” ускоро и у Будимпешти

Трећи дугометражни играни филм Олега Новковића „Сутра ујутру” (претходе му: „Кажи зашто ме остави”, 1995. и „Нормални људи” 2001) ускоро ће имати прилике да погледа и публика у Будимпешти. Своју светску премијеру филм је имао на фестивалу у Карловим Варима где је специјална награда жирија додељена целој глумачкој екипи. У међувремену, Новковићев филм је освојио, као најбољи, „Статуету слободе” на Сопотском фестивалу, затим Гран при „Велику златну мимозу” на Херцегновском филмском фестивалу, на којем су „Златне мимозе” добили и Нада Шаргин за најбољу женску улогу, Лазар Предојев за најбољу монтажу и Мирослав Митрашиновић за најбољу филмску музику. Овај списак награда ће вероватно бити још допуњен, јер филм који је Новковић режирао, по сценарију Милене Марковић, у продукцији „Зилиона” Лазара Ристовског очекује још низ међународних фестивала, на које стиже са одличним препорукама.

Филм „Сутра ујутру” је прича о човеку који се после дванаест година проведених у иностранству враћа у родни град, где се поново сусреће са старом љубави, пријатељима и родитељима. Они проводе четири дана заједно и после тога ништа више неће бити исто у њиховим животима. „Сутра ујутру” је љубавна драма која пре свега говори о потреби да се врати време, да се заустави тренутак радости заједништва и поново ступи у непоновљиво време младости и великих очекивања.

Препознатљива прича

– Једно је материјални аспект због којег многи људи из Србије одлазе у иностранство... Неки тамо и успеју да се остваре, да стекну све оно о чему су маштали. Везано за филм, одлазак и повратак на кратко, веома је добра тема, одлична почетна ситуација због тога што се кроз очи човека који је из Србије али и странаца, прелама цела животна ситуација људи који га окружују. Кроз њега на површину излазе многе скривене, потиснуте невоље, фрустрације, жеље, маштања, љубоморе и све остале људске страсти. Човек који није био ту дванаест година враћа се, а његов повратак производи гротескно смешну ситуацију да се сви враћају дванаест година уназад и покушавају да наставе „забаву” тамо где је стала када су се растали. Од тада, они су постали неки други људи, помало ћелави, помало изборани, уморни од живота и углавном без икаквих илузија.

У филму играју: Уликс Фехмију, Нада Шаргин, Небојша Глоговац, Лазар Ристовски, Љубомир Бандовић, Радмила Томовић, Даница Ристовски, Милош Влалукун и Ана Марковић.

Зашто је за све нас, као и за ваш филм, толико важан тај мотив одласка и повратка? Иностранство, Запад наравно и искуство неколико генерација.

– Једно је материјални аспект због којег многи људи одлазе одавде... Неки тамо и успеју да се остваре, да стекну све оно о чему су маштали. Везано за филм, одлазак и повратак на кратко, веома је добра тема, одлична почетна ситуација због тога што се кроз очи човека, који је одавде али и странаца, прелама цела животна ситуација људи који га окружују. Кроз њега на површину излазе многе скривене, потиснуте невоље, фрустрације, жеље, маштања, љубоморе и све остале људске страсти. Човек који није био ту дванаест година враћа се, а његов повратак производи гротескно смешну ситуацију да се сви враћају дванаест година уназад и покушавају да наставе „забаву” тамо где је стала када су се растали. Од тада, они су постали неки други људи, помало ћелави, помало изборани, уморни од живота и углавном без икаквих илузија.

У српским околностима, још увек скромни филмски буџети свакако одређују домете филма. Да ли отежавајуће околности могу бити и подстицајне?

– Имам време које ми је дато, а не неко друго. Могао бих да седим код куће и да се једем изнутра због тога што се нисам родио 30 година раније када је филм био много важнија ствар него што је сада, и када је новац који је улаган у филмове био много већи. Тада је и појава сваког новог филма и његова премијера била много значајнија за друштво. Дакле, ту не могу ништа сем да направим што је могуће боље филмове. Везано за овај концепт је да је он прављен према причи, а прича је написана и тражена у односу на оно шта ми можемо да урадимо. Имам још неколико пројеката које је једноставно у овом тренутку немогуће снимити због тога што новца нема и тешко га је скупити, а важно ми је да радим што је могуће више у континуитету и надам се да ћу то успети. Иначе, сваку ману понекад је могуће претворити у врлину, значи да се одређени потези и редитељски поступци ставе у сврху неког вишег концепта и да се на основу тога добије заокружена прича. Мислим да је то у овом филму веома успело



Редитељ Олег Новковић са делом екипе филма „Сутра Ујутру”

захваљујући томе што је између осталог и наше полазиште и наш концепт био такав.

У филму „Сутра ујутру” многи ће препознати елементе својеврсног стила у кинематографији, названог „Догма”?

– Нигде нисам написао, нити рекао да је ово „Догма” филм. Међутим, од „Догме” сам узео оно што ме суштински највише интересује. Прво, „Догма” је нешто што је настало 1995. године, значи пре тачно једанаест година. Снимљено је педесет, или нешто више „догма” филмова. Међу правилима „Догме” има оних која су врло добра, испиративна, која редитеља стављају у невероватно ризикантну, изазовну и подстицајну ситуацију. С друге стране, правила „Догме” су ограничавајућа и врло бесмислена. Рецимо, ситуација у којој се тражи да се на шпици не потпише име редитеља и сниматеља... То је безвезно, чак и лицемерно, јер редитељи „догма” филмова су једини који су испливали, једино су њихова имена постала позната. Значи ми не знамо ко је сниматељ Фон Трировог „Идиота”, бар не већина људи, али знамо ко је редитељ. Дакле, Ларс фон Трир, Томас Витенберг... Одлучио сам да то не поштујем јер није у складу са оним што је догма у суштини. Њен манифест је био потрага за истином, а то је оно што ме је водило.

Самим тим сам друге ствари одбацио. Морао бих да мењам сценарио и онда би то био другачији филм. На пример, „Догма” не дозвољава такозвани флеш бек. Да ли је сад оно што се види у филму флеш бек или није, то је нешто о чему може да се расправља. Такође, знам да у Србији, у 60 одсто биоскопа, не може да се прикаже филм у „нормал” формату. Тако сам и од тога одустао јер је ово филм на првом месту намењен српском гледалишту.

Прекршили смо и правило о музици. Кренуо сам са идејом да то буде филм без музике и тако је било до пред крај, а онда сам тражио да се ипак стави музика. То је једноставна гитара из офа, која звучи као да

Сима, у причи филма лик из прошлости, вежба одређену песмицу, као да учи да свира гитару. У том смислу је то интервенција у шуму која није у складу са „догмом” али с друге стране та интервенција ми је много значила. Једноставно, одлучио сам да од „Догме” узем оно што ми треба, а остало препустим „Догма” поштоваоцима. Критичари о томе могу да кажу шта хоће, то је њихова ствар.

Да ли су одређене улоге писане за конкретне глумце?

– Нису. Унапред није постојала никаква подела осим за Небојшу Глоговаца који, такође, није био планиран за неку конкретну улогу. Он је мој омиљени глумац, којег увек зовем и увек ћу га звати у моје филмове. Да ли ће то бити већа или мања улога, зависи од сценарија. Глоговац је, дакле, глумац којем се бескрајно дивим. Ту је и изванредни Лаза Ристовски, глумац са невероватним инстинктом и великим искуством. Овде је пустио и остале да дођу до изражаја. Иначе, његова енергија је таква да све засењује. У овом филму је Ристовски нашао свој мали простор у којем је то урадио фантастично.

Иначе, у филму има доста Војвођана, рецимо Нада Шаргин је из Зрењанина, Радмила Томовић је Новосађанка, Лазар Предојев је из Кикинде, а и Лаза Ристовски је из Војводине. Посебно сам задовољан што сам имао довољно храбрости да ризикујем са глумицама са Академије у Новом Саду које су показале да умеју све, и да су исто тако добре као њихове колегинице са других глумачких школа.

У филму је примењен монтажни поступак који нисмо виђали тако често?

– У свакој сцени постоји „џамп кат”, по два, три пута. Остварено је у филму монтажно јединство везано баш за „прескоке”, које у почетку примењујете, али вас филм после увуче, предате му се и они нису тако чити. „Џамп кат” је техника коју су у великој мери користили аутори француског новог таласа. Данас се користи само понекад и велико је питање редитељског умећа како ће то да функционише. Ту је и мој млади монтажер Лазар Предојев који поседује изванредан талент.

Ово је филм са изузетним женским ликовима којима су у сценарију посвећени готово исти простор и пажња као и мушким улогама, што је реткост. Откуда таква равнотежа?

– То је оно што сам увек желео, а само делимично успевао у претходним филмовима. Сада сам најзад, у овом филму, то сасвим остварио. То су ти снажни комплексни женски ликови који излазе из стереотипа, а који су на жалост у домаћем филму, а богами и светском, углавном у оквирима, рецимо, мајке курве, жене мученице... Милене Марковић ми је пружила могућност да заједно са мојим глумицама дођем до животних комплексних, занимљивих женских ликова са њиховим специфичним потребама, надањима, размишљањима, идејама и емоцијама. Дакле, могућност да се комплетира спектар животних ликова, сада и овде.

Д. Ј.

Заборањени српски политички листови у Пешти (7)

Карађорђевићевска Топола и социјалдемократска Слобода



Ранко Милић, власник и одговорни уредник краткотрајног будимпештанског српског политичког листа *Топола*, успео је свега два броја да објави. *Топола* је светло дана угледала на читавом табаку 8/22. фебруара 1902. у „Међународној штампарији” у Будимпешти, у Јожефварошу, у улици Футо бр. 44, где се уједно налазила и редакција листа. Заинтересовани претплатници у Аустроугарској, Босни, Херцеговини и Далмацији за целу годину требали су да издвоје 8 круна, док су исти у Србији морали платити 10 франака у злату.

Лист *Топола* по многим стварима одудара од осталих будимпештанских српских новина. Читаву поједине чланке не можемо се отети утиску да они и нису писани за читалачку публику мађарске престонице. Без сумње, садржај *Тополе* био је сконцентрисан на политичку пропаганду на намери да се велича династија Карађорђевића, а да се истовремено опањкава краљевска кућа Обреновића. Нескривени циљ Ранка Милића сигурно је био тај да се на престолу Краљевине Србије нађе потомак војда Карађорђа Петровића, а да наследници књаза Милоша Обреновића заувек нестану са политичке сцене матичне земље. Иако би се дало претпоставити да ће се наћи и понеки залутали напис о овдашњим приликама који би се позабавио проблемима Срба у Пешти или уопште у Аустроугарској, таквих чланака у овим новинама једноставно нема. Читаву *Тополу* стичемо недвојбени утисак да у руци држимо орган агитационог одбора коју финансира династија Карађорђевића у изгнанству. За доказ наше сумње довољно је навести први део уводног чланка који носи симболичан назив „Топола”. У њему се пише следеће: „У овој речи не лежи само читава славна прошлост наша но и програм националне нам будућности. Топола је гњездо из ког се је развила слобода српска, јер је у њој зачео свој рад највећи син нашега племена, Кара-Ђорђе. Ту се је снажила она рука, која је бацила угарак у трулу зграду царевине турске и запалила је са све четири стране. Силан пламен, што се је тада расуо, озарио је цео учмали исток европски. Од њега потиче она осветничка жар, која је потом годинама подстицала на борбу сва племена балканска. У Тополи је поникла замисао не само великог устанка српског, већ и заједничког рода свих оних народа, који су подносили јарам турски. Да није било Тополе не би без сумње било ни Такова, јер је онај незнатни покрет петнајстих година тек слаб остатак великог устанка Кара-Ђорђевог.”

Милићев лист имао је и „Подлистак” у којем су се објавиле „Белешке о краљу Александру од

једног дугогодишњег дворјанина”. Од кратких критичких чланака издвојили бисмо овај: „Било је то одмах после 1. априла 1893. године. Радикални министри држали су, под председништвом краљевим у двору, подужу седницу, на којој се говорило о држању опозиције а највише о нападању либерала на двор. Александер је донео био, па прочитао пред министрима чланак, који је о њему изашао у »Новости«, чији је уредник тада био Бдин. У томе се је чланку краљ поредио са Нероном, и Србији су се предсказивали под владавином његовом врло тешки дани. Александер је тражио, да се Бдин строго осуди, али су се томе противили министри наводећи као разлог, да би нетактично било почети одмах гањањем уредника. Краљ је онда истакао мишљење да Бдина треба затворити у лудницу, чему су се, разуме се, радикални министри такође противили. То је све необично раздражило Александра, те се је почео дерати и шетати по сали претећи радикалима и називајући их антидинастичарима. Пошто се је мало умирио, он рече да ће он сам већ умети осветити увређену част своју. Сутра дан пред вече Бдина су напали на сред Теразија неки људи и страшно изударали дебелим батинама. Полицајца није било нигде ни од корова и Бдина су после неки пријатељи полумртвог однели кући. Он је данас у служби Александровој, али тешко да је батине заборавио и да краљу искрено добра жели.”

Топола није остала дужна ни својим конкурентским листовима, па тако у чланку „Недостойно нападање” даје одговор *Србобрану*, *Српском гласнику* и *Дубровнику*. Милићеве новине овде страшно критикују женидбу краља Александра са Драгом Машин: „Женидба краљева увредила је цео народ, јер Драга не беше достојна да заузме место некадањих врских владарка српских.”

Други, уједно и последњи број *Тополе* изашао је 20. марта 1902. у Будимпешти.



Први број „Органа Српског Агитационог Одбора Социјал-демократске странке у Угарској” под називом *Слобода* појавио се 1. јула 1910. године у Будимпешти. Лист је из „Српске штампарије” Јована Крњца излазио сваког 1. и 15. дана у месецу. Редакција се налазила у Старом Будиму у Лајош улици 91. Новац за годишњу претплату, који је износио 2 круне и 40 патура, слао се Светозару Крстићу на адресу Нађфварош улица 23. Одговорни уредник *Слободе* био је Марко Јакшић.

Академик Василије Ђ. Крстић о *Слободи* пише следеће: „...иза акције око покретања *Слободе* стајала је и централна партијска управа Угарске, која је обезбедила неопходна средства за издавање новина...”

Уводни чланак почиње поздравом „Драги другови!” и, разуме се, соцдемвомском пропагандом: „...видимо да данашњим бројем »Слобода« почиње редовно излазити и да ступа одлучно и чврсто у борбу за заштиту потлачених радничких интереса.” Но, српски агитациони одбор узима у обзир да се поред класне борбе „противу беде и угњетавања” и обавезног ширења идеје „спаситељског социјализма” и „лепше човечанске будућности”, дабоме, посебно мора обратити и српским читаоцима. Између осталог, уредник пише и ово: „Српски агитациони одбор имајући у виду своју дужност, да српски раднички покрет организује и да код нашег радништва шири појам класне свести, дошао је на послетку до закључка, да је нашем покрету неопходно потребан један самосталан лист, који ће писати и бавити се специјално приликама нашега радништва у Угарској, и који ће њихове интересе умети да брани честито и ваљано.” Наравно, уводни чланак се завршава с неизоставним ускликом: „Живела »Слобода«!” и „Живела радничка свест!”

У „Подлистку” верно духу новина појављује

се дело А. Арнуа „Жртве комуне”. У првом броју *Слободе* читаоци су имали прилику да се упознају са следећим чланцима: „Сиромашни народ и данашња држава”, „Стручни преглед. Извештај Централних Савеза за год. 1909”, „Судбина земље”, „Безакоња при изборима” и „Штрајкови и бојкоти”.

У *Слободи* су постојале и рубрике као што су „Вести”, „Поучни и забавни део” и „Допис”. Из рубрике „Вести” издвајамо део чланка „Слободни зидари и клерикализам” у којем пише следеће: „Слободни зидари одржаше ових дана велики протестни збор у Варош Зимкова (Ческа) против наивног прогласа на хришћанство. Збор је врло добро почео тећи, али подплаћени хришћански социјалисти почеше се тући, хитајући чаше и флаше од пића, на говорнике и председника. Преосвешћена маса помоћу полиције удаљи подплаћенике и тако се збор у реду и миру завршио.”

Наравно, остали бројеви *Слободе* садржински су веома слични првом. За нас као истраживаче српске прошлости у Будимпешти, посебно су занимљиви „Огласи” од којих објављујемо следеће: „Кафана код Дулића VII. Alsóerdősor-у. 13. препоручује се поштованим друговима. У свако доба може се добити хладна јела, српска црна кафа и бела, сода са малином и српско кисело млеко. Услуга брза и тачна, цене умерене. С поштовањем Божа Дулић, кафеџија”, „Пошт. друговима стављам до знања да у мојој берберској радњи VII. Szövetség-у. 28. могу добити најсолиднију услугу, како за бријање и шишање тако и за фризирање. Са другарским поздравом Коста Средојев” и „Кост добар и јефтин може се добити у кујни VII. Szövetség-у. 26. до стана Југославенског друштва »Слобода«. С поштовањем Тормаш Лајош.”

Слобода је до маја 1911. двадесет и четири пута била прозивана пред тужилаштво. Без обзира што је имала тираж од 2.700 примерака, поштрење закона о штампи у Угарској допринело је да се редакција листа премести на хрватску територију, у Шид, где се *Слобода* објављивала од 1. јануара 1914. године.

На крају нашег фелтона рекли бисмо још да је у Будимпешти излазио и недељни независни политички и економски лист *Претеча* који се појавио 1900. године. Уредник *Претече*, чије примерке нисмо пронашли, био је Никола Марковић. Још мање знамо о *Српском раднику* који се штампао у Будимпешти између 1911-1913. године а чији примерци такође нису сачувани.

Драгомир Дујмов



ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (8)

Рашка на челу српства

У прошлом броју смо рекли да је краљ Бодин после 1081, када су Нормани потукли Византинце, кренуо да осваја српске области у унутрашњости, и у Рашкој за жупане поставио два своја дворанина, Вукана и Марка. Ова два брата – пореклом из Дукље или Зете, како се та српска земља у то доба већ све чешће звала – повешће борбу против Византије такође одмах по преузимању власти. Моћ Дукље (Зете) је већ при крају Бодинове владавине опала, а Рашка је све више јачала и преузела вођство у борби за независност.

Пре своје борбе Вукан је водио још упоредо са операцијама краља Бодина, али кад је Бодин пао у заробљеништво – о чему смо у прошлом броју говорили – жупан Вукан је сам наставио борбу. Иако се Бодин касније ослободио и вратио на власт, византијски извори све мање говоре о њему, а све чешће спомињу Вукана. Не зна се чак ни тачна година Бодинове смрти – неки мисле да се то догодило 1101, други наводе „крај XI века“ – док се за Вукана изричито каже да је „држао сву власт у Далмацији“. Понављам оно што сам већ више пута рекао: под Далмацијом се подразумева сва област од мора до реке Ибра.

У Вуканово време се оцртавају нови простори на којима ће Срби развити своју борбу против Византије. Тад почињу да освајају Косово и да се шире према југоистоку преко линије Рас – Звечан – Пећ. Колико је надирале војске жупана Вукана било снажно, може се закључити и по томе што је 1093. године сам цар Алексјеј I Комнин кренуо из престонице према Филипољу (Пловдив) да одбије српске нападе. До већих акција тада додуше није дошло јер се цар, обавештен о завери драчког дуче Јована Комнина, морао позабавити утврђивањем власти у Драчу, али је зато дао налог да се прикупљају подаци о даљим Вукановим плановима.

Када је 1093. године Вукан са својим одредима продро до Липљана на Косову, цар је поново лично кренуо против њега. Вукан се повукао у Звечан и понудио преговоре. Српски владар је у тим преговорима пристао да се повуче са византијске територије и да преда таоце, али сама чињеница што византијски цар пристаје да на Косову преговара са Рашким жупаном показује да Византија није имала довољно снаге да ствар реши оружјем.

Уговор уосталом није био дугог века јер је Вукан обновио нападе на Косову тешко поразио Византијску војску под вођством Јована Комнина. Српске чете су после ове победе напале област Скопља и Полога (теговски крај), а затим и подручје око Врања. Вукан је, као што се види, зацртао правац ширења српске државе.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Лик или дело?

Што више посматрам списатељски свет (мађарски, српски или мексички – свеједно), све ми се више намеће утисак о два соја аутора: 1. оног чије дело познајемо али не и лик; 2. оног чији лик познајемо али не и дело.

Док први раде у тишини своје (или туђе) собе, обраћајући нам се, као читаоцима, само речима које записују у своја дела, други нам се смеише са страница новина, са ТВ екрана и интернет сајтова. Одговарају на питања која немају везе са литературом, коментаришу политичко-друштвена збивања и увек су у „фокусу“. Онда медији анкетирају случајне пролазнике шта читају. Ови им, стидећи се да признају како читају само мађарски „Стори“ или српски „Свет“, одговарају да су им омиљени писци они из друге групе, а спремни су чак да наведу и наслов књиге (за који су чули приликом наступа књижевника у медијима), закључујући како је књига дивна. Као резултат таквог читалачког прихватања дела, оно се сврстава на топ-листу најчитанијих књига. Тако добијамо да је од седам наслова на топ-листу чак пет оних чији су аутори домаћи књижевници (наравно, из друге групе). Књига је месецима међу седам најчитанијих наслова, за њу сви знају, медијски је јако одјекнула, критичари су је оценили врхунцем савремене књижевности, ушла је и у ужи избор за угледну књижевну награду, а њен укупни тираж не прелази три хиљаде примерака.

За то време писац из оне прве групе, чије дело познајемо али не и лик, у осами, уз светлост ноћне лампе, пише. Зна он врло добро да његово дело неће доспети на топ-листу најчитанијих. Исто тако зна да ни критике у новинама то дело неће сматрати врхунским достигнућем у савременој књижевности и да његову фотографију неће објавити ни на последњој страници локалног листа. Али исто тако зна да ће и ово, као и његова претходна дела, бити објављено у почетном тиражу већем од укупног броја примерака оних из друге групе. И да ће за пола године бити доштампавања. Припадник тог соја писаца ће вам рећи да пише за просечног читаоца и да му је најважније да он познаје његово дело. Али писац је уједно и човек, а човек је, колико знам, таит. Насловне стране, интерјеви, најквалитетније месо у месари... ма ко не воли све то? Да мене питаиш шта бих, не бих знао. Књигу у рукама читалаца свакако, али барем исто толико и дражесни знак препознавања у виду осмеха мени непознате касирке.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Умро глумац Петар Банићевић

Првак Дrame српског Народног позоришта Петар Банићевић умро је у Београду, 4. септембра ове године.

Петар Банићевић је рођен у Никшићу 1930. године. Студирао је глуму на Академији за позоришну уметност у Београду, у класи професора Раше Плаовића. Током своје богате глумачке каријере, играо је на готово свим београдским сценама. Члан Народног позоришта је постао 1954. године и на овој сцени је остварио преко педесет улога. Остварио је велике глумачке вредности у делима светских и домаћих класика. Био је Хамлет у „Хамлету“, Димитрије у „Браћи Карамазовима“, Креонт у „Едипу“, Леоне у „Господи Глембајевића“, Тригорин у „Галебу“, Алсест у „Мизантропу“, Војвода Драшко у „Горском вијенцу“, Креонт у „Цару Едипу“, Волпоне у „Волпонеу“, Никола Пашић у „Апису“, Спасоје Благојевић у „Покојнику“, Сербјаков у „Ујка Вањи“, Талтибије у „Орестији“, Иларион Руварац у „Је ли било кнежеве вечере“, Хенри Хигинс у „Пигмалиону“, Џејмс Тајрон у „Дуго путовање у ноћ“, Џони Патинмајк у „Сакатом Билију“, Мушкарац у „Човеку случајности“, Шарл у „Драми на једном станичном перону“, Кунинг у „Судији“ итд. За изузетна глумачка остварења, добио је све престижне глумачке награде. Глумио је у двадесетак филмова међу којима су: „Биће скоро пропаст света“, „Сутјеска“, „Снови, живот и смрт Филипа Филиповића“. Играо је и у преко педесет телевизијских драма и серија.

Бавио се педагошким радом пуних петнаест година. Извео је пет успешних глумачких генерација на Академији Уметности у Новом Саду а водио је и глумачку класу на Академији уметности „Браћа Карић“ у Београду.

Комеморација преминулом глумцу је одржана у петак 8. септембра на Великој сцени Народног позоришта, а кремација је обављена истога дана, на Новом гробљу у Београду.

Додељена награда „Божа Илић“

Љубици Цуци Сокић, сликарки која већ седам деценија доследно траје на српској уметничкој сцени, прошле недеље је у Галерији САНУ у Београду свечано уручена награда „Божа Илић“. Реч је о годишњем признању за сликарство Музеја Топлице из Пријепоља, а овогодишњу награду је једногласно доделио жири у саставу проф. Сретен Петровић, проф. Мирослав Лазовић, проф. Мирослав Анђелковић, вајар Драган Дробњак, сликар Богдан Антонијевић и представници општине Прокупље, Данило Миленковић и Данијел Јовановић.

Изложба Биљане Вилимон

Изложба Биљане Вилимон, на којој су обједињена сва три медија изражавања ове сликарке, отворена је прошле недеље у галерији „Хаос“ у Београду. Изложбу чине текстови који се односе на приче из Визбадена, цртежи, принтови из управо објављене књиге „Вилимон у Хаосу“, као и књига-објекат, посвећена Милени Павловић Барили. „Изложбе правим ретко, само кад имам шта да кажем. Моје изложбе нису буквално везане за свакодневицу, али свакако припадам оним ствароцима који послушнују и гледају шта се око њих догађа. За мене је емоција у првом плану када радим. Пишем и радим за ТВ да бих могла да сликам. Намера ове изложбе је да покажем своју суштину и, ако икако могу, да побегнем од чињенице да сам естрадни уметник, што ми је недавно засметало када сам била у конкуренцији за једну ликовну награду“, каже Биљана Вилимон.

...И ТАЧКА

Власничко право

Једног лепог, сунчаног ранојесењег дана песник М. је прошетом својом омиљеном улицом, у којој се ређају једна за другом необичне зграде, како по изгледу тако и по историји, и обилазио не мање необично дрвеће (нека стабла су старија и од самих зграда, па се ваљда и сама улица постепено израђивала поштујући њихов животни простор), и размислио како он, који је безброј пута опевао те зграде, сањарио под тим крошњама, шетао своје девојке прво калдрмом а затим тротоаром, никада неће имати толико пара да у тој својој улици купи макар и најмањи и најнеугледнији станчић, који може да приушти себи сваки иоле успешнији трговац, или перспективнији политичар-почетник, али ће зато та улица цела остати његова, без икаквих власничких папира, земљишног листа, јер ће истинско право на власништво бити записано у његовим стиховима.

◆

Песма за лаку ноћ

Песник М. пред спавање обично слуша блуз или реге, у зависности од тога да ли жели да има облачне или сунчане снове, али ће они, у сваком случају, бити поетични, пуни ритма и мелодије, што са обичним, прозаичним будним периодима баш и није увек случај, па управо стога наш поета после тешких дана егзотичном песмом призива лаку ноћ.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Централне политичке чињенице**

У току је припрема нове резолуције Савета безбедности Уједињених нација о Косову. Иницијативу су дали Американци, који ових дана воде консултације са земљама Контакт групе о томе како ће резолуција изгледати.

Нова резолуција ће регулисати пренос надлежности са Унмика на локалне органе власти у Покрајини, као и на европску војску (Еуфор) која ће заменити Кфор.

Стејт департамент би хтео да се у текст нове резолуције унесе и реченица која свим земљама које то желе омогућава билетарелно признавање независног Косова. Са америчким предлогом, међутим, не слажу се Кина и Русија, као ни Италија и Шпанија. Немци су резервисани, али ако други прихвате прихватиће и они.

За то време у Србији пишу књиге о Косову. Сам председник Народне скупштине Србије Предраг Марковић представио је у парламенту књигу два српска историчара под насловом: „Косово и Метохија, прошлост, памћење, стварност”. На промоцији је говорио и министар за науку и заштиту животне средине Александар Поповић који је нагласио да се у књизи види „коме је Косово припадало и коме ће припадати”(!).

Апропо Косова властима у Београду највећу бригу задају евентуални избори, па се од међународне заједнице тражи одговлачење са косовском независношћу – бар док у Србији људи не изађу на гласање. Сви се, наимае, прибоја-

вају да би већина отимање Покрајине доживела као понижење и глас дала Српској радикалној странци. Зато власти, поред Акционог плана који никако да резултира хапшењем Младића, имају и тзв. План плус, који је дело експерата Г17 плус.

Овај план покушава да скрене пажњу са Косова и усмери је на европску будућност Србије. У Плану који је предочен и званичном Бриселу стоји читав списак жеља, а међу најважније спада укидање „шенгенских виза”, добијање статуса кандидата за чланство у ЕУ, као и подршка Брисела да се дугови које Београд треба да врати Париском клубу преобразе у инвестиције стратешких пројеката у Србији.

Још један догађај се слио у мутну воду српске свакидашњице, – суђење убицама премијера Ђинђића које не само да није завршено него ће опет да почне!

Таман кад се очекивало да заштићени сведоци кажу шта им лежи на души и да се маратонско суђење (започето 22. децембра 2003. године) приведе крају, председнику Већа, судији Марку Кљајевићу, изгубио се сваки траг. Он је прво писменим путем тражио разрешење функције а затим се „склонио” у Црну Гору. Бивши потпредседник Ђинђићеве владе др Жарко Кораћ изјавио је овим поводом да опструкција суђења за убиство премијера (која је због ове оставке процедурално морала да се врати на почетак) долази из врхова власти. „Они који су честили присутне када је Ђинђић убијен нису смели да дозволе да суђење постане централна политичка чињеница наше новије историје”, рекао је Кораћ.

Занимљиво да је осим главног судије због суђења ван земље побегао и најважнији сведок Љубиша Буха звани Чуме.

ТЕКУЋА ТРАКА**Маринци могу у Србију**

Председник Србије Борис Тадић потписао је са шефицом америчке дипломатије Кондолизом Рајс Споразум о статусу снага (СОФА), којим се регулишу права и обавезе војника САД приликом привременог боравка у Србији. Председник Тадић се током боравка у Америци сусрео са многим важним личностима, између осталих и са Диком Чејнијем, потпредседником САД. Главна тема разговора са Бушовим замеником била је Косово, о којем две земље немају сагласне ставове, као што је то случај у области војне сарадње.

Претње ликвидацијом

Комитет правника за људска права затражио је од државног тужиоца да предузме нешто против Синише Вучинића који је најавио отмицу и ликвидацију Наташе Кандић, Соње Бисерко и Биљане Ковачевић Вучо, лидере невладиног сектора. Синиша Вучинић се прочуо као вођа одбране виле „Мир”, која је штитила Слободана Милошевића. Једна од „чувених” Вучинићевих акција јесте и оружани упад на Радио Б92.

„Балкан 2020”

Американци тврде да Ал Каида планира да на Балкану организује центар за ширење тероризма пут западне Европе, пишу словеначки медији. Пројекат носи радни наслов „Балкан 2020”, а чак пет светских тајних служби тренутно ради на спречавању његовог остваривања. Критична тачка је Босна и Херцеговина, где је неколико сумњивих Африканаца и Азијата, који су као муџахидини учествовали у рату, затражило азил и добило босанско држављанство.

Рат у Багдаду

Преко 12.000 америчких и ирачких војника налази се од прошлог понедељка на улицама Багдада да би покушали да зауставе невиђену ескалацију насиља у ирачком главном граду. Скоро 2.100 особа је током јула убијено у Багдаду, што значи 68 мртвих дневно. Већина је убијена у међуверским обрачунама између сунита и шиита. То насиље је скоро у потпуности бацило у други план нападе на коалиционе трупе у Ираку, које бележе знатан пад губитака у овој години. Један од америчких команданата у Ираку, генерал Џон Абизаид, похвалио је најновију заједничку акцију за искорењивање насиља.

Сви против Блера

Британски државни подсекретар за одбрану Том Вотсон, некад веома близак премијеру Тонију Блеру, поднео је прошле недеље оставку, а исто то је учинио и један од министарских помоћника Халид Махмуд. Сличан корак најавила су још петорица њихових колега, сви у знак протеста због Блерове неспремности да напусти функцију. „Са великим жаљењем морам да кажем да више нисам уверен да је ваш останак на положају у интересу било партије, било земље”, рекао је Вотсон у писму шефу владе, чија је копија достављена медијима.

Анан на Блиском истоку

Генерални секретар УН Кофи Анан завршио је прошлог четвртка посетом Египту своју десетодневну блискоисточну турнеју, најдужу у арапском региону од када је стао на чело светске организације, пре једне деценије. Циљ ове мисије био је да учврсти тронедељно примирје између Хезболаха и Израела које је још на стакленим ногама, после више од месец дана тешких борби и разарања, у којима је живот изгубило најмање 1.000 цивила Либанаца и око 250 Израелаца, махом војника. Након одвојених разговора у Александрији, са египатским председником Хоснијем Мубараком и генералним секретаром Арапске лиге Амр Мусом, Анан је изјавио да он очекује да би израелска блокада либанских ваздушних и морских лука могла бити укинута за 48 сати.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Амерички председник признао постојање тајних затвора

Европа критикује САД

Јавна тајна да широм света постоје тајни затвори америчке Централне обавештајне агенције од прошле недеље, није више тајна: амерички председник Џорџ Буш је први пут и јавно признао да су такви затвори заиста постојали и да су у њима држани и испитивани главни осумњичени за тероризам. Буш је, обраћајући се преко телевизије породицама жртава терористичког напада 11. септембра 2001. године, обелоданио и да је 14 људи, међу којима и главни „архитекта” поменутог напада, Калид Шеик Мохамед, пребачено у америчку базу Гвантанамо на Куби. Рекао је и да су затвори ЦИА у иностранству испражњени – „за сада.”

Изјава америчког председника је, разуме се, поново узбуркала духове, како у Америци, тако

и у свету, а пре свега међу европским лидерима. „Европа наставља да се супротставља тајним затворима ЦИА”, саопштила је Парламентарна скупштина Савета Европе, а њен председник Рене Ван дер Линден оценио да тајни затвори „иду у прилог терористима”. „Европа не жели да има ни најмању улогу у оваквом нечасном систему. Отмицама људи и мучењем којем су изложени у тајности – чак и ако на кратко могу да буду изазов – баве се криминалци, а не демократске владе”, нагласио је, између осталог, Ван дер Линден, додајући да поменутих 14 припадника који су пребачени у кубански Гвантанамо „треба да буде подвргнуто одговарајућој процедури у којој се потпуно поштује међународно и људско право”. „Наш посао је да помогнемо да се спере прљавштина са овог тајног рата који је, како смо коначно сазнали, вођен потпуно ван било каквих правних оквира”, рекао је још Ван дер Линден. Шеф француске дипломатије Филип Дуст-Блази позвао је Вашингтон да оконча бруку са „заробљеницима који се држе у понижавајућем стању”.

Сличне су биле реакције и остатка света: представник Министарства иностраних послова Кине – земље коју САД иначе често критикују због стања људских права – није пропустио прилику да изјави како „Кина сматра да антитерористички напори треба да поштују принципе повеље УН и основне норме којима се руководе међународни односи”.

Амерички председник Буш је морао да се суочава с непријатним критикама и из сопствене земље. Неки амерички експерти, су план његове администрације да поштрти домаће прописе окарактерисали као намеру да борбом против терориста, заправо, заштити саму себе. Администрација се нашла под сумњом понајвише због настојања да поштрти па и анулира чак и неке законе који се у САД сматрају темељним за демократију, као закон о ратним злочинима, заснован на познатој Женевској конвенцији. Можда би у томе и успела да овога лета Врховни суд није проценио да та конвенција (која између осталог налаже и хуман третман затвореника) спада, заправо, у базичне законе САД.

Укидање имунитета

Генерални секретар Савета Европе Тер Дејвис предложио је прошле недеље укидање имунитета државним представницима који су прекршили људска права у случају тајних активности ЦИА у Европи. „Треба јасно да одредимо изузетке од правила о имунитету држава у случају озбиљног кршења људских права”, рекао је Дејвис новинарима у Стразбуру, након што је амерички председник Џорџ Буш признао постојање тајних затвора ЦИА ван САД. „Сви они који се упусте у тешко кршење људских права, као што су отмице и илегално притварање, не смеју да нађу уточиште иза плашта имунитета”, поручио је генерални секретар СЕ.

ЕКО

НОМИЈА

Муке страних инвеститора у Србији

Срби земљу не дају

Највећа препрека за странца, који се премишља да ли да свој новац уложи у Србију, је што унапред не зна колико времена ће утрошити за сређивање папира и испуњавање дугих бирократских процедура, поготово када је у питању обезбеђење плаца на којем ће се инвестиција реализовати. На ту чињеницу недавно је упозорио и Мајк Ахерн, председник Савета страних инвеститора, уз молбу да се приватизацији градског грађевинског земљишта приступи што је могуће пре.

Милан Париводић, министар за економске односе са иностранством, у изјави за београдски дневни лист „Политика“, у потпуности се сложио са овом оценом и проценио да је Србија због државног монопола на земљишту изгубила на стотине милиона евра. „Све док се ово питање не реши ми ћемо на инвестиционој мапи Европе бити иза Хрватске, Румуније и Бугарске, а праве директне инвестиције, које почињу од нуле, са ледине, заобилазиће нас. Све околне земље су, засад, конкурентније од нас. Уколико решимо овај проблем клима за улагање биће потпуно промењена“, упозорио је Париводић и додао да његово министарство, заједно са Министарством финансија и Министарством за капиталне инвестиције, ових дана припрема нацрте закона о денационализацији градског земљишта, о урбанизму и о грађевини. Како процењује, посао би требало да буде готов до почетка новембра.

Инвестициону слику ће битно поправити и Закон о страним улагањима који ће странцима омогућити да за кратко време започну бизнис у Србији. Овај закон предвиђа постојање такзованих јединствених шалтера „one stop shop“, на нивоу општина и градова, док ће централна канцеларија бити у надлежном министарству. Улагачи који су

Мамац за шпекулативни капитал

Недостатак тржишта и трајних инвестиција и привлачење шпекулативног капитала уз прање новца само су неке од последица државног монопола над земљиштем, став је Мреже за реституцију. Ту се могу очекивати највећи отпори стварању слободног тржишта. Како стоји на њиховом интернет-сајту, градске власти у Нишу, Београду и Новом Саду признале су да знају да постоји корупција у доделама права коришћења грађевинског земљишта. То, оцењује ово удружење, представља корак напред.

решени да инвестирају у мање развијене крајеве имаће посебне погодности. Напротив овог закона предвиђена су и велика овлашћења за председнике општина, а инвеститор ће моћи да споразум о улагању склопи и са градоначелником.

Критичари овог закона истичу да су њиме локалној власти дата превелика овлашћења и све чешће постављају питање контроле и надзора. „Такве критике нису на месту“, каже Париводић. „С друге стране, овај закон безрезервно су подржали Савет страних инвеститора и Америчка привредна комора. Закон градоначелнику не даје никакве привилегије, већ пуно посла, а мештанима обезбеђује отварање нових радних места. Уз то сваки незадовољни инвеститор има право да пише такозвано писмо приговора.“

Дефинисани су и критеријуми под којим условима неко може да користи услугу „све на једном шалтеру“. У општинама је, на пример, како је министар и раније најављивао, улагање од 300.000 евра и најмање 10 запослених довољно да може да се затражи услуга „све на једном месту“. У градовима је за почетак страном бизнисмену потребно 500.000 евра, а они који желе да инвестирају у престоници морају да уложе најмање милион евра.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Српски Вудсток

Најбољи цигански оркестри у земљи својим трубама бацају у тран стотине хиљада обожаваца. У овом периоду, ово лепо село претвара се у позорницу најжешће журке на свету. Када прођете таблу са називом места, више се не окрећете.

Зов музике се осећа одмах, струји кроз табане, све до косе на глави и тера крв ка срцу у неравномерном деветоосминском такту. Час зазвучи као метални звук дизел мотора који трокира, а онда тонови глатко и заобљено потеку из лимених левака труба. Па ипак, увек је присутна она специјална мешавина туге и веселости, каква се може наћи само на Балкану. Музика која је истовремено горка и слатка, као да хоће да одслика сам живот. То је звук Гуче. (...)

Већ 46 година овде се одржава вероватно највећи, а пре свега најжешћи музички фестивал на свету, који одавно више не привлачи само домаће, већ све више и страних туриста. Главну атракцију представљају најбољи оркестри дувачке плек музике на свету, који се овде боре за „златну трубу“. Већина њих су ромски оркестри, цигански музичари. (...) Посетиоци, чији се велики број не може тачно израчунати – на телевизији је ове године било речи о 400.000 – желе да раде пре свега три ствари: да слушају музику, да пију и једу. На околним ливадама свуда су паркирани аутомобили са немачким, француским, швајцарским, чешким, као и регистрацијама из свих делова бивше Југославије. (...) А као прикован над целим хаотичним крајоликом виси огroman облак дима од роштиља и ражњева на којима се пеку прасићи.

Цени Хох,
новињарка из Хамбурга

СРПСКА

ПОШТА

’Оћеш, ипак...

Јуче сам прочитао једну вест у новинама, ал’ сад не могу да је нађем. Као да је у земљу пропала. Не, не зове се земља Пропала, него је вест пропала у њу. Наћи ћу је кад је не будем тражио. Сад ми је џабе да се трудим. Мада ни код бабе нема џабе, што тренутно не знам на шта се односи.

И оок тражим ону вест, да вам кажем шта ми је још привукло пажњу „у недељу која је остала за нама“, како то новинари воле песнички да кажу. Не песницама него песмицама, али зашто онда песнички, зашто не песнички?

Е, сад, зашто ово – зашто оно? Шта те брига! Гледај како други раде, па и ти тако. Има код нас разних догађаја да се догађају, и обично се људи поделе у два табора. Они који се држе традиције као пијан плота (а зна се да су тарабе по српским селима старије од Америке), и они који воле да терају моду и за себе кажу да су напредни и прозападно орјентисани.

Десило се, међутим, нешто што је остало без коментара. Прозападоњацима одговара што се десило, мада нису сигурни како ће да испадне у пракси, а традиционалистима не одговара, али немају куд, па покушавају да ствари ублаже. Али и једнима и другима одговара да се о томе много не пише и не расподеа. Тек, легла Србија на руду, савила коленце, спустила на лактове, отворила путеве, који су се ужетели Турака, па сад њима могу да тутње америчке трупе све са индијанским водичем на челу колоне.

Медији су се свим силама трудили да ову модерну окупацију прикажу као нешто потпуно нормално. Реч је о Споразуму о статусу снага, то је један „типски споразум“, другим речима нема ту шта да се измишља, то су Американци већ смислили, ми само треба да потпишемо. И стварно, отишао наш председник и они му показали где да удене сагласност, и он, шта ће човек, уденуо.

Али је то, каже Тадић, „супер“, и многи се други слажу да је то „суперишка“ што ће та дивна армија да гази по Србији, па чак и они који су за време бомбардовања прижељкивали да се ти исти „мало спусте на земљу“, а не само да нас туку одозгоре.

Па кад се спусте, а ми ћемо да им покажемо! Е, па сад су се спустили, али нико неће да им покаже, а и не мора, они већ све имају учтано. И још су после нашег председника одвели у једну недођију по имену Охајо, и рекли му да одсад кад долази у Америку не мора више да иде у Вашингтон, него да иде у Колумбус, пошто су Охајћани одсад на будуће задужени за нас и нашу безбедност. Тамо га је сачекао сенатор Џорџ Војновић, коме је ваљда баба по оцу Српкиња, па он, њен унук, сад враћа дуг према очевини, успостављањем сарадње.

Јао, нашао сам ону вест што сам тражио! Малолетни Т.С. (17 година) из села Драги Део, у атару Житног Потока код Прокупља силовао своју бабу по оцу О. Д. (67 година). Старица је, пише у новинама, а ја сам се одувек дивео таквим детаљима, „слована у шумарку, у близини села, док је брала шипурке“. Каква идила! И замислите сад, амерички маринци пролазе кроз село, а наши силују сопствене бабе! Па шта ће људи да помисле о нама? Или је то и у Америци обичај?

Братислав Вељић

УГАО ЗА

СМЕХ

Српски графити

Данас сам стартовао рибу и дефинитивно је било хемије међу нама. Употребила је сузавац у спреју...

Здравствено стање и женину прошлост никада не треба много проверавати. Увек ћеш нешто ново открити!

Не кради! Власт мрзи конкуренцију!

На грешкама се учи. Ево већ спремам докторат.

Живи као да ти је сваки дан последњи. Једног дана бићеш у праву!

Телевизија је измишљена да би и неписмени имали разлог да носе наочаре.

Почео сам дијету, престао да пијем, пушим и преједам се. За 14 дана изгубио сам две недеље.

Графит у тоалету једне фирме у Новом Саду, настао због дневне абнормалне потрошње тоалет папира: „Пошто вц папиром бришеш руке и потрошиш га брзином светлости – чиме ћеш сад да обришеш оно чему је намењен!?”

Јагњетина је здрава зато што има витамин бееееее!

Ко се није сакрио – магарац!

Марко, нађи дјевојку и изађи из вц-а!

Ратко Младић

Мама!

ПОШТАНСКО**САНДУЧЕ****Лубеница... и још нешто**

Драги Коста!

Сећаш ли се нашег последњег недовршеног разговора, када Ти се рука утрнула држећи лубеницу од 6-7 кило у руци? Стајали смо пред зградом Епархије и хтели размотрити све аспекте наше садашњице, наравно као до сада увек нисмо дошли до коначних решења, оставили смо сва могућа питања отворено, једино је јасно било где ће лубеница да заврши, онако топла, зелена... А наша прича, све више личи на неки недовршен роман, чије епизоде пишемо ми сами. Ова прича је све више апсурдна, преплетена са неким гротеском, а никако не пламенима, камоли реална...

Од тог нашег спонтаног састанка није прошло пуно времена, међутим догађаја колико хоћеш... а учесници те наше – како рекох – све више апсурде приче појављују се у појединим епизодама и ми се сусрећемо кад оведе кад тамо, са лубеницом или без лубенице маргинално је... Задњи пут смо се срели без лубенице, мислим да је то било у Ловри, знаш на оној дво или тродневној манифестацији (мештанима је то бучура), у месту којем у нашој садашњици можеш наћи осећај заједничности. Све је мање, и мање таквих места, таквих догађаја... Хтео сам Ти рећи, ако нам је потребно да мало освежимо националну свест лепо одемо у Ловру. А Ловра моментално нуди управо то од чега је све мање и мање... Мало ми је чудно што Ти ово објашњавам, био си присутан... Да сад се сетих... има ко не гледа сваку ипизиду, има коме је апарат у краву, а има и таквих који једноставно немају толико времена да све прате, те се повремено појаве тражећи себи одговарајуће улоге. А улога колико хоћеш...

Интересантна серија... Замисли нема аутора, нема режисера само глумца... А кад погледаш глумце сваки је нешто посебно... Посебно, специфично... Сви ови глумци су позитивни, наравно из свог аспекта... и сви се закључују за исту светињу! А та светиња никако није иста кад се нађу два главна лика, па чак ни онда није иста када су на сцени статисте. Чудна светиња. Главна и једина. Слично лубеници. Не она коју си тад држао у рукама, она је била конкретна, него као лубеница... зелена слатка, зелена незрела, зелена на презрела или жута на сува. Е мој Коста! Сада је опасно са лубеницом. Прошао онај-из аспекта лубенице – најзначајнији календарски дан. Лерини.

Све сам Ти рекао. Све ми се више чини како неприметно лубеница губи боју, кус, чека да се појави на пијаци и да се што боље прода. Друге лубенице нема, само ове... и сад се сви турају да је узму. Ова се лубеница не продаје, можеш је добити само и искључиво Заслугом... Шта причам. До ње се може доћи и већином, мада мењање правила изре по мојим потребама не мислим да је већином, више је то злоупотреба неких безначајних позиција. А ова лубеница кад је угледаш је слатка, много слатка, назовимо је одмах златном лубеницом. Ко је добије стиче право на даљи одгај уз државну субвенцију, чак шта више осталим произвођачима дели субвенцију. Знаш Ти шта значи држати златну лубеницу у рукама. Па то је врх, неописиво. Мораш је држати са две руке да Ти ни случајно неко не отме. Још добро што је од злата, па се не може расећи, овако се не може сазнати каква је у унутрашњости. И боље овако нама. Ни овако ни онако не желимо сазнати стварну стварност. Нама је доста да споља сјаја.

Једног дана ћемо приметити да је лубеница у рукама домановићевог «Вође» који се спријатељио с неким Голужом, те се отимају за нешто сто ни сами не знају шта је, а ми из позадине немо гледамо чекајући један бољи расплет иако добро знамо како су разне «Вође» и разне Голуже завршили...

Апсурдна је ово прича...

Верујеш или не пролетос сам посадио четири радаса лубенице. Мислио сам да су две оне зелене сорте, а две оне жуте. И замисли... само сазревају... уместо лубенице имам краставаца колико хоћеш, међутим једна од поменутих расада стварно је лубеница..... жута. Сазрева. Не мислим да ће бити прворезредна, касно сам посадио.....

Кад убере, јавићу ти се да је поделимо, како си и Ти понудио комад од Твоје лубенице.

Боље да смо сели на «јарду» па да смо појели... сада не би пискарао глупости. Једино је сигурно: ни Твоја ни моја нису златне... ..лубенице

Поздрављам Те
Андреја Роцков

О дискриминацији мањинских учбеника

У мају ове године у Мађарској је за мањине ступио на снагу нови закон о учбеницима. Према том закону се учбеници финансирају из буџета. Те учбенике свака школа преко свог оснивача може да поручи још у фебруару. Оснивач школе преко Министарства просвете и културе и преко Државног трезора тражи потребну суму за све поручене народносне учбенике, која се сума у потпуности или делимично одобрава. Школе своје потребе процењују за следеће три године. Учбеници треба да се наредних година чувају у школским библиотекама, они се ученицима изнајмљују, а крајем школске године се враћају очуване. Уколико се књиге изгубе или буду оштећене, родитељ је дужан да плати пун износ школе. Наравно, родитељи могу и да купе својој деци све потребне књиге, уколико плате пун износ. Према новом закону, Министарство просвете од ове школске године не плаћа штампање народносних учбеника, само припрему за штампу. Остали део (од штампања, преко свих процедура које се обављају у Министарству око одобравања учбеника до њихове дистрибуције) финансира издавач. Учбеници, објављени у малом тиражу, природно, скупљи од вишкотиражних. Ова дискриминација се односи само на мањинске учбенике у Републици Мађарској.

Позив за такмичење у рецитовању и казивању прозе

Батања – 4. октобар 2006.

У организацији Самоуправе Срба у Мађарској позивамо вас на такмичење у рецитовању и казивању прозе у оквиру Сабора српске културе, које ће се одржати **4. октобра 2006. (среда) у Дому културе Јожеф Атила (József Attila Művelődési Központ, Battonya, Fő utca 77.) са почетком у 10 сати.**

Циљеви организовања такмичења су следећи: • развијање језичке културе Срба у Мађарској • укључивање што већег броја ђака и наставника у систематски рад на његовању српске језичке културе • упознавање што већег броја припадника српске народности са вредностима српске књижевности, посебно оне поникле на тлу Мађарске.

Организатори позивају све заинтересоване из Мађарске, ученике наших школа и студенте да учествују на Сабору српске културе (рецитовање и казивање прозе).

Услови учешћа: Такмичар треба да интерпретира једно дело српског књижевника или један текст српског књижевника из Мађарске, по избору. Препоручује се да се одаберу текстови који одговарају животном добу интерпретатора. Време интерпретације једног дела не сме бити дуже од 5 минута.

Такмичење се обавља по следећим категоријама: • од 1. до 3. разреда • од 4. до 7. разреда • 8. разред и гимназијалци • у случају довољног броја пријављених за студенте и остале одрасле особе.

Жири састављен од угледних стручњака оцениће наступ сваког такмичара и доделиће награде најбољим учесницима. Жири ће при оцењивању наступа и додели награда обратити посебну пажњу на језичке могућности и околности средине из које такмичар долази.

Начин пријављивања за Сабор:

Пријавити се може писмено, на приложеном пријавном листићу.

Пријавни листићи се могу добити у српским школама, код месних самоуправа, у земаљској самоуправи (Будимпешта, ул. Микше Фалка бр. 3, тел.: 06/1-331-5345). **Пријавне листиће треба доставити лично или поштом/факсом на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (1055 Budapest, Falk Miksa u. 3. П/1) најкасније до 30. септембра 2006.**

Монодрама „Похвала лудости“

среда 20. септембар. 19 сати, свечана сала ССМ и ССБ

Српски културни клуб у Будимпешти и Српска самоуправа у Будимпешти срдечно вас позива на монодраму „Похвала лудости“, по тексту Еразма Ротердамског, у извођењу Жељке Јелић. Режија Тибора Вајда. Улаз је бесплатан. Адреса: Будимпешта, Микше Фалка бр. 3.

Прослава у Шиклошу

Поводом 200. годишњице постојања месне српске православне цркве, у Шиклошу ће се 24. септембра са почетком у 10 сати одржати прослава ове значајне годишњице. Том приликом свету архијерејску литургију, уз саслужење свештенства више епархија СПЦ, служиће митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и епископ будимски Г. Лукијан.

Поподне, у 16 часова, у сечујској српској православној цркви Г. Амфилохије и Г. Лукијан служиће вечерње поводом 300. годишњице од смрти патријарха Арсенија Чарнојевића. Тим поводом у порти светиње одржаће се пригодни културни програм у којем ће учествовати Црквени хор из Мола (Србије), Милан Рус и Јосо Маториц, глумци Српског позоришта у Мађарској и Културно-уметничко друштво „Ловра“ из Ловре. Предвиђа се и откривање спомен-попрсја блаженопочившем патријарху.

Позивају се сви српски православни верници да својим присуством увеличају славље у Шиклошу и обележавање 300. годишњице смрти патријарха Арсенија Чарнојевића у Сечују.

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатнициом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. –

Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.hu

HU ISSN 1215-072 x

„Ако исповедимо грехе своје” (III)



Фото: Иван Јаксич

Приступање исповести

Постоји много различитих начина обављања исповести у појединим црквама. Овде ћемо размотрити најопштије црте.

Прилагодимо се локалном обичају

Када дођемо на исповест, свештеник од нас може тражити да стојимо или да клечимо; да кажемо ову или ону молитву пре, или после, или чак за време исповести; дату молитву понављамо пре или после Причешћа, или чак током следећих дана. Може нам постављати питања, али не мора. Постоје многи начини који нису утврђени строгим правилима. Али хришћански део у томе је што треба имати довољно љубави и смерности и прилагодити се било ком начину, а не инсистирати на оном који нам одговара. То не значи да са својим исповедником не можемо размотрити све што нам одговара, већ значи да треба увидети да су начини обављања исповести споредни у питању покајања и саме исповести.

Долазимо да нам се опрости

На исповест долазимо само да примимо опроштај од Бога, и ни због чега другог. Можемо потражити упуте и савет од свог исповедника; али непрестано треба да имамо на уму да исповест није „угодно духовно ђаскање” или врста „религиозне психоанализе”. Стојимо пред живим Богом у жудњи за Његовом љубављу и прихватањем, за очишћењем и привођењем Његовом вечном Царству.

Духовно саветовање може бити део исповести, а у данашње време када, на жалост, готово никад не

размишљамо о свом духовном животу осим током исповести, то може бити и једина могућност. Ипак, треба увидети да је то само „споредни производ”, премда вредан, и да „успех или неуспех” исповести никако не зависе од личности и саветодавних могућности исповедника.

Сам Бог дејствује приликом исповести! И Он нам може говорити у време када се томе најмање надамо; и кроз свештеника од кога најмање очекујемо, можемо чути Његов глас само ако смо довољно смерни да себе отворимо за Његове речи и одбацимо све људске предрасуде које спречавају да доживимо Његово лично присуство у Светим Тајнама у Цркви Његовој. Било како било, једно је сигурно: наше искрено, чисто покајање и жеља да се очистимо и обновимо за нови живот у Богу јесте једина сврха исповести у Цркви.

Исповедајмо своје грехе

На исповест долазимо да бисмо исповедали своје грехе. Треба да их

искажемо јасно и отворено, без уплитања сувишних детаља, али и без прикривања истинског зла уопштанима као што су „убичајене ствари”, „домаћи греси”, „свакодневни греси”, итд. Јасна представа Христовог учења је једино што нам може помоћи у исповести. Требало би да говоримо о оном што сматрамо да је заиста наш грех, или да исповедимо неколико грехова с којима се суочавамо и који, нажалост, господаре нашим животом.

На исповест долазимо да бисмо исповедали сопствене грехе. Лако је пасти у искушење исповедања туђих грехова чланова наше породице, људи са којима радимо, других парохијана. Неки људи, готово по правилу, поступају тако али не чине то у вези са неким „узајамним проблемом”, који би се на њих односио, већ једноставно износе суд правичности иза кога се неретко крије себична забринутост. Ако постоји искрена потреба за духовним разматрањем туђег живота, оно се обавља искључиво ван исповести. Апсолутни императив је да

се на исповести сасвим и искључиво усредсредимо на себе, на сопствени живот, грехе и преступе. Избегнимо педантерију.

Пре него што приступимо исповести морамо знати да не можемо, нити се то од нас очекује, да запамтимо свако своје сагрешење. Тако, ако нешто заборавимо рећи, несвесно и нехотице, током исповести, не треба да страхујемо да нам Бог неће опростити. Након искрене исповести у коју смо уложили све човеку могуће напоре да исповедимо сваки грех, молитва опроштења ће заиста и бити за све грехе: вољне и невољне, свесне и несвесне, исповећене и оне нехотице заборављене. Нема потребе да се враћамо свештенику уколико смо случајно заборавили да поменемо нешто мање важно.

Важно је да не постанемо превише забринути над својим гресима што нас доводи до сумње у Божију милост или до убеђења да Његово опроштење зависи од људске достојности или нашег слабог памћења. Бог уважава нашу намеру и искреност у покајању, а не капацитет наше меморије. Ово, наравно не значи да „искрена намера” може заменити сам одлазак на исповест. Али свакако значи да моћ Божијег праштања није условљена нашим сећањем, чак ни нашем могућношћу да избегнемо грехе.

Нема тог броја ни те величине греха које Бог не може опростити. Нема тако савршене исповести која заслужује Божију милост својом савршеношћу. Нема Светог Причешћа које не даје и не прима грешник. Све друге помисли које се одnose на ово разматрање, нису само лоша теологија, већ и богохуљење; и могу чак довести до умне или духовне поремећености.

Боримо се да превазиђемо грехе

Бог нам опрашта не само зато што смо се исповедили, већ зато што своје грехе заиста мрзимо и трудимо се да их превазиђемо. Један свети отац, упитан како можемо знати да ли нам је Бог опростио, рекао је: „Ако мрзите своје грехе заиста вам је опрштено.”

У хришћанском покајању нема места жаљењу, оправдавању, разјашњавању грехова, пребацавању одговорности на друге или на „сплет околности” или на људску слабост. Човек може препознати, супротставити се, презрети и одрећи се греха; то је људски део. Бог опрашта грехе. И то је све.

Према томе, исповедајући се, морамо обећати да ћемо се трудити свим средствима да превазиђемо своје грехе и исправимо свој живот. То и јесте све што можемо обећати да ћемо се трудити. Не можемо заиста гарантовати никакве резултате. А то је у ствари све оно што Бог жели: озбиљна борба за превазилажење греха. Ако се боримо свом снагом и храброшћу, Бог ће нам даровати победу у час који Он одабере као најпогоднији. Наш једини задатак је да верујемо, борећи се.

Авва Амон

О радости душе онога ко је почео да служи Богу

26. Као што рђа изједа гвожђе, тако и (монаха уништава) почасти од људи, ако се срце поузда у њу.

27. Смиреномудреност претходи свим добродетељима, а стомаку-угађање – свим страстима.

28. Љубав је завршетак свих добродетеља, а самооправдавање – пуноћа (свих) страсти.

29. Као што црв изједа дрво и уништава га, тако и порок помрачује душу (и удаљава је) од добродетеља.

30. Падање ничице пред Богом рађа непомутивно подношење увреда (од стране људи), а сузе спасавају душу од сваке људске почасти.